

СТАНОВИЩЕ

Относно конкурс за заемане на академичната длъжност “Доцент” по научната специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“ ш. 04.01.05 в професионалното направление 6.1 Растениевъдство, обявен от ИРГР- гр. Садово, ДВ бр. 36 от 27.04. 2018 г.

От доц.д-р Златина Пейчева Ур от ИРГР, Садово назначена за член на Научното Жури със заповед НП -07- 28 от 22.06.2018 от Председателя на ССА

1.Кратко представяне на кандидата На обявения конкурс от ИРГР, гр. Садово за заемане на академичната длъжност “Доцент” по научната специалност Селекция и семепроизводство на културните растения ш. 04.01.05 се е явил един кандидат Свилена Асенова Тошева от ИРГР, Садово.

Документацията по конкурса е изготвена напълно според изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение.

Свилена Асенова Тошева е родена на 28.03.1972 г., гр. Белоградчик, обл. Монтана. През 1995 г. завършва Висш селскостопански институт –гр. Пловдив, специалност “Лозаро-градинарство”, степен магистър. Придобива допълнителна специалност „Учител по агрономически дисциплини”. Специализирала е „Бубарство” и „Агробизнес”. От 1996-1999 г. - редовен докторант по научна специалност: ”Селекция и семепроизводство на културните растения”, шифър: 04.01.05 към Институт по Растителни Генетични Ресурси – Садово. През октомври 2000 година защитава дисертация на тема “Проучване на интродуцирани сортове ориз с оглед целите на селекцията и производството в България” за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. От 01.04.2001 г. е назначена като гл. ас. към отдел „Селекционно-генетичен”, ИРГР-Садово.

2.Областите на научни изследвания на Свилена Асенова Тошева са: Разширяване на генетичното разнообразие при ориза и създаване на нови сортове; селекция в направление устойчивост на биотични и абиотични стресови фактори; проучване на стопански, технологични и биохимични качества на колекциите от наша и чужда зародишна плазма; ефективност на химични средства за контрол на гъбни патогени; търсене на източници на устойчивост към неприятелите по ориза; сортоподдържане. Гл.ас. д-р Свилена Асенова Тошева притежава големи организационни умения и компетенции, които прилага като член на организационен комитет на Юбилейна научна конференция с международно участие „135 години Земеделска наука в Садово и 40 години Институт по Растителни Генетични Ресурси“ – Садово, 29-31 май през 2017 г. и като редовен съорганизатор на експозицията на ИРГР, Садово на международното изложение АГРА.

Членува в Научно-техническия съюз, гр. Пловдив от 2007 г. и в EUCARPIA от 2015 г.

Ползва говоримо и писмено английски и руски езици и притежава висока компютърна квалификация. Изготвила е 2 рецензии на статии към реферирани и индексирани наши списания.

3 Общо описание на научната продукция В конкурса за доцент гл.ас. д-р Свилена Асенова Тошева участва с обща продукция от 42 труда, групирани по следния начин Научни публикации по номенклатурната специалност – 42 бр.

- Публикации, свързани с докторската дисертация – 14 броя, които не разглеждат

- Публикации с импакт фактор (IF 0,28) – 1 бр.

- Публикации в реферирани и индексирани списания и научни издания – 11 бр.

- Публикации в сборници от международни научни форуми – 8 бр.

-Публикации в сборници от национални научни форуми и научни статии в нереферирани списания – 7 бр.

- Методично ръководство „Възможности за използване на хетерозисната селекция при самоопрашващите се култури фъстъци (*Arachis hipogaeae* L.), сусам (*Sesamum indicum* L.) и ориз (*Oryza sativa* L.)“, 52 стр. - Свидетелство №32 от 27.06.2017 – 1 бр.

Участието на гл.ас. д-р Свилена Асенова Тошева в посочените 28 труда се изразява с факта, че 2 са самостоятелни, в 11 е първи автор, в 10 е втори и в 5 трети автор.

От представените 28 научни труда 4 са на английски език и 1 на руски език, останалите 23 са на български език.

Гл. ас д-р Свилена Асенова Тошева е автор на 12 научнопопулярни статии.

Научноприложна и иновационна дейност: Кандидатката е съавтор на три сорта ориз Мизия, Дунав и Аваля.

4.Приноси В представената справка за приносите от научноизследователската си дейност и произтичащата от нея научна продукция, д-р Тошева ги групира на 2 групи като:

1. Научни приноси с оригинален и потвърдителен характер

2. Приноси с приложен характер

Впечатление правят приносите, които са и са с особено значение за селекцията на ориза:

Научните приноси с оригинален характер: установена е възможността за интродуциране и обосновано използване на постиженията на световната наука по ориза в условията на България (*публикации 12, 18, 21, 23*); проучването и поддържането сортове ориз селекция на ИРГР – Садово и на АУ – Пловдив. Оценена и обогатена колекцията с проучена оризова генплазма, подходяща за интензифициране на селекционния процес (*публикации 3, 4, 6, 19, 20, 24*); проучена е възможността за използване на хетерозисната селекция при самоопрашващите се култури фъстъци (*Arachis hipogaeae* L.), сусам (*Sesamum indicum* L.) и ориз (*Oryza sativa* L.) (*публикация 28*); оценена е и реакцията на български и интродуцирани сортове и селекционни линии спрямо семеннопредсими патогени от род *Fusarium* при естествен и изкуствен фон на заразяване (*публикации 7, 8, 10, 16*).

Научни приноси с потвърдителен характер: Хетерозисът е сумарен ефект от различни генни фактори - доминиране, свръхдоминиране или епистаз. В кръстоските на фъстъци, сусам и ориз е установено разнообразие по типа на наследяване на признаците в F_1 (*публикация 28*). При проучване на интродуцирани сортове ориз по основни морфологични, стопански и биохимични показатели е установено, че тези които характеризират продуктивността на сортовете варират в по-голяма степен в сравнение с качествените. Констатирани са статистически доказани положителни корелационни връзки между общия брой зърна в метлицата с добива арпа, с масата на една метлица, с броя на празните зърна и отрицателна със съдържанието на суров протеин (*публикация 12*)

Приносите с приложен характер дават ценна информация за прякото приложение на резултатите на науката в практиката. Установено е, че хербицида „Номине 400СК“ се характеризира с добра водоразтворимост, селективност, много добрата му ефикасност спрямо основните плевели просата (*Echinochloa* spp.) се съчетава с относително добра ефикасност и спрямо някои широколистни плевели, като видовете кощрява (*Setaria* spp.), киселите треви (*Cyperus* spp.), обикновено грънче (*Hibiscus trionum*), влакнест казашки бодил (*Xanthium strumarium*), тученица (*Portulaca oleracea*), поникналите от семена пиперичета (*Polygonum* spp.) (*публикация 2*). Създадените български сортове могат да бъдат използвани като еталони при идентификационната характеристика на нови генотипове ориз и за съставяне на оптимална сортова структура, съобразена с фермерското отглеждане и икономическите условия в страната (*публикации 3, 4, 6, 7, 8,*

20,24). Изследвано е действието на биопродуктите „Лумбрекс” и „Хумустим” върху кълнителната способност на семената и върху растежа на кълновете и корените при образци ръж, овес, ориз (публикация 13). Листното третиране с биотор „Лумбрекс” предизвиква значително влияние върху морфологичното развитие на оризовите растения. Увеличението на добива арпа се дължи на положителните промени в структурните елементи на добива (публикация 17). В обследваните оризови полета на Пловдивска област са установени са 32 плевелни вида от 12 семейства. Най-разпространени плевели са: *Echinochloa spp.*, *Cyperus spp.*, *Scirpus spp.*, *Alisma spp.*, *Setaria spp.*, *Leersia oryzoides*, *Lemna minor L.*, *Polygonum hidropiper L.*, червенозърнест ориз (публикация 14). Установен е сорт, който има най-нисък разход на N, P₂O₅, K₂O, Zn и Fe за образуване на 100 kg арпа и съответното количество вегетативна маса (публикация 21).

5. Цитирания – Научната продукция на гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева е цитирана 20 пъти, от които в списания с импакт фактор – 2 бр., в международни издания – 3 бр., в наши реферирани научни списания 14 и в дисертации- 1 бр. Част от цитиранията са от съавтори на научната продукция на кандидатката и се явяват скрити автоцитати. Въпреки това гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева покрива изискванията на ЗРАСРБ с 12 цитата.

6. Участие в проекти Гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева участвала в 11 национални проекта, като 3 от тях е ръководител. Работи по един международен проект двустранен между Българо-Китайски на тема: “Усъвършенстване на методи за съхранение на РГР в условията на националните Генбанки международни проекти.

7. Критични бележки

Приносът: Проведени са проучвания върху влиянието на генотипа, условията на средата и взаимодействието между тях върху проявлението на количествени и качествени признаци при ориза (публикации 3, 4, 17, 18, 19) - е групиран като принос с приложен характер. Според мен този принос е научен.

Приносът: Проверена е ефикасността на хербицида Номине 400 СК срещу различните плевели в оризищата и неговата селективност спрямо културата в препоръчаната от фирмата-производител доза (публикация 2), определен като научен принос с потвърдителен характер според мен е принос с приложен характер. Моят довод за това е включен и в самия принос - в препоръчаната от фирмата-производител доза.

Приносът: За статистическа обработка на експерименталните данните при проучване на хетерозисните прояви е разработена електронна таблица в програмен продукт *Excel*. Тя може да бъде използвана с успех и при други култури във всяка конкретна хибридна комбинация (публикация 28) е принос с приложен характер. За мен това е научна разработка, която да помага в научните изследвания на учените.

8. Лични впечатления Познавам гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева повече от 15 години. Считаю, че кандидатката е изграден научен работник, притежаващ уменията и професионализма да провежда самостоятелно и колектив научни изследвания.

Заклучение

Въз основа на направения анализ на научната и научно-приложната дейност на кандидатката считам, че гл.ас. д-р Свилен Асенова Тошева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение.

Кандидатката участва с достатъчно по обем и съдържание научна продукция. Представените научни трудове съдържат съществени научни приноси с оригинален и потвърдителен характер, а също така и приноси с приложен характер, цитирани от чужди и български автори и имат голямо значение при селекцията на ориз и неговите

качества. Всичко това ми дава основание да оценя ПОЛОЖИТЕЛНО цялостната й дейност.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително, а обединеният Научен съвет при ИРГР- Садово, ИТТИ с. Марково и ИРЕМК- Казанлък да избере гл.ас. д-р Свилена Асенова за доцент по научната специалност Селекция и семепроизводство на културните растения ш. 04.01.05 в професионалното направление 6.1 Растениевъдство.

Дата

изготвил становището

Доц. д-р Златина Ур